

TÁRSULATI ÜGYEK.

Választmányi ülés 1888. febr. 15-ikén. Az elnök bemutatja a közgyűlés választási jegyzőkönyvét, összefoglalva a választás eredményét s jelezve, hogy a régi választmányi tagok választattak meg. — A választmány a választások eredményét tudomásul veszi.

A jegyző felolvassa a múlt választmányi ülés jegyzőkönyvét, mely hitelesítettik.

Az első titkár előterjeszti Stoczek Józsefnek, a m. tud. Akadémia második elnökének és amaz értekezlet elnökének átiratát, mely értekezlet a tudományos ismeretek, a magasabb műveltség és a jóízlet terjesztését tűzven ki feladatúl, ezt a jól megválogatott könyvek minél szélesebb körben való terjesztésével véli elérendőnek, s felkéri a Kir. M. Természettudományi Társulatot is, hogy ha az értekezletnek alapjául szolgáló előterjesztést magáévá tenni hajlandó, az előterjesztést megvitató bizottságba küldjön ki két tagot. — A választmány a jelzett bizottságba Szily Kálmán elnököt és Lengyel Béla e. titkárt küldi ki.

Lengyel Béla e. titkár előterjeszti a Forgó tőke előirányzatát az 1888-ik évre.

Előirányzat a Forgó Tőke számlájára.

A bevételek czímei	Bevétel volt 1887-ben		Előirányzat 1888-ra		A kiadások czímei	Kiadás volt 1887-ben		Előirányzat 1888-ra	
	frt	kr.	frt	kr.		frt	kr.	frt	kr.
1. Pénztári maradék 1887. végén	4458	50	4458	50	1. Term. tud. Közlönyre	7852	66	8000	—
2. Alapítványi kamatok	3635	03	3400	—	2. Népszerű előadásokra, a pótfüzetekkel együtt	3002	99	3500	—
3. Oklevelek díja	670	—	600	—	3. Könyvtár	1999	08	2000	—
4. Tagok évdíjai	15816	50	14800	—	4. Oklevelek kiállítása	178	80	200	—
5. Évdíjhátrálékok	458	—	300	—	5. Kisebbs nyomatványok	350	54	350	—
6. Előre befizetett tagdíjak	476	85	350	—	6. Irodai költség	167	32	250	—
7. Eladott kiadványok	4495	70	3800	—	7. Postaköltség	230	68	350	—
8. Vegyesek	54	66	—	—	8. Szállásbér	1681	76	1681	76
Összes bevétel			27708	50	9. Bútorok és eszközök	151	64	250	—
Levonva a bevételből a kiadást			26731	76	10. Fűtés, világítás	293	34	400	—
Marad bevételi többletnek 1888. végén			976	74	11. Vegyes kiadások	248	63	300	—
					12. Tiszti díjazás	4396	39	4500	—
					13. Szolgák fizetése	1080	—	1100	—
					14. Rendkívüli kiadás	761	50	700	—
					15. Átirás az alaptőkéhez	2000	—	2000	—
					16. Átirás az alaptőkéhez a forgó tőke bevételének 5 %	1280	—	1150	—
					Összes kiadás			26731	76

A titkár előterjeszti a Forgó tőke pénztári állását 1888. évi januárius végén.

A titkár felolvassa Bernáth József társulati tag levelét, melyben a »Centralblatt für Glas-Industrie und Keramik«, »Diamant« (»Glas-Industrie-Zeitung«) és a »Glashütte« című, az ő nevére járó lapokat a Társulat olvasó terme részére kölcsönképen ajánlja. — A választmány az ajánlatot köszönettel elfogadja.

A titkár jelenti, hogy a Pótfüzeteknek eddigelé 2872 megrendelője van, tehát 608-czal több, mint a Népszerű Előadásoknak volt. — Örvendetes tudomásul van.

A jegyző felolvassa a könyvtárba a múlt választmányi ülés óta érkezett ajánldékokat. T é g l á s G á b o r a következő

füzeteket ajándékozta: A mamut nyomai Hunyadmegyében; — Újabb barlangok az erdélyrészi Ércshegység délkeleti övéből; — Az őskori ember telepei Déva legközelebbi környékén; — A közép Marosvölgy őstörténelmi nevezetességű barlangjai; — Az aninai hegyi vasút és környéke; — A közép Marosvölgy barlangjai; — Óskori nemes fémhányaszatunk némely adalékai; — Az erdélyi medence őstörténelméhez, és Résumé sur le gites préhistoriques du plateau Transylvanien. Mindannyiának szerzője az ajándékozó. T h a n S á n d o r 16 matematikai, 1 csillagászati munkát, továbbá a következő műveket ajándékozta: Diószegi-Fazekas, Magyar Fűvészkönyv; Reichenbach, Neueste Volks-Naturgeschichte des

Pflanzenreiches ; Richter, C. Linnei Systema, genera, species Plantarum, és Schlagintweit, Reisen in Indien und Hoch-Asien 2 kötet.

Azonkívül érkeztek : »A mezőgazdasági rendtartásra vonatkozó törvényjavaslat előmunkálatai s az e tárgyban megartott értekezlet jegyzőkönyvei«, Mach, »Bericht über den III. österreichischen Weinbau-Kongress in Bozen vom 20. bis 24. September 1886.« Dr. Horváth G. ajándékai ; Piré-Müller, »Flore analytique du centre de la Belgique«, Jehan, Botanique et Physiologie végétale«, Fialovszky Lajos ajándékai ; »Jelentés a felkai Tátra-múzeum eddigi működéséről« Scherfel Aurél ajándéka ; Daday, »Monographie der Familie der Tintinnodeen« szerző ajándéka ; Dr. Dubay Miklós, »Újabb kóreseim a Metallotherapia köréből« szerző ajándéka ; Török Aurél »Ueber die Metamorphose des jungen Gorillaschädels« szerző ajándéka. — Köszönettel vétetnek.

A titkár elszomorodva jelenti, hogy a múlt választmányi ülés óta öt rendes tag elhunytáról értesült; elhunyt: Beszedes Gyula gyógyszerész Simontornyán ; Drevko Mihály tanító Eleken ; Fischer Mór vasúti mérnök Munkácscon ; Oppitz Károly orvos Kassán, és báró Majthényi Ottó Budapestben, a ki 20 éven át volt tagja Társulatunknak. — Szomorú tudomásul szolgál.

Kilépéseket bejelentették 36-an. — Tudomásul van.

A jegyző felolvassa az új tagokul ajánlottakat: Balla Kálmán, erdészgyakornok Udvari, (ajánlja Fromm B.); Bayer Antal, gyógyszer. Bécs, (Szőnyeghy J.); Dr. Bihari Ferencz, orvos Balkány, (Balkányi Gy.); Bodoky Kálmán, sz. mérnök Gyoma, (Steineker G.); Boócz Jenő, vasúti hivatalnok Brassó, (Kamarás B.); Dr. Bróda Gyula, orvos Kőtegyán, (Koller Gy.); Dr. Buder Ferencz, orvos Sechshaus, (Szőnyeghy J.); Bugyis Andor, gyógyszer. N.-Szöllős, (Vargha L.); Csajághy Béla, igazg. Budapest, (Schön J.); Danhauser Rezső, muzeum custos Felka, (Paszlavszky J.); Dr. Eisler Vilmos, orvos Gyoma, (Steineker G.); Feenyves Henrik, nevelő Nédanócz, (Jarschauer M.); Förster Jenő, bérlő Balince, (Ifj. Czirer J.); Gondá Albert, nevelő Napkor, (Politzer G.); Gyurián Alajos, tanító N.-Czétény, (Gyurinka J.); Hajek Arthur, orvosnöv. Budapest, (Tellyesnický K.); Dr. Hazay Kálmán, orvos P.-Szöllős, (Bleyer K.); Huzella Gyula, kereskedő Nagyvárad, (Krüger V.); Id. Jankó János festőművész Budapest, (Herman O.); Klein Sándor, hivatalnok B.-Gyula, (Erdélyi J.); Kolacskovszky Szilárd, tanár Budapest, (Kriesch M.); Komáromy Károly, gazdaságtiszt Csikepuszta, (Vörösmarty E.); Korondi Sándor, hivatalnok M.-Sziget, (Badzey L.);

Malatinszky Kálmán okl. gyógyszerész Debreczen, (Balás Ö.) Dr. Márky Sándor, tanár Budapest, (Bartoniék G.); Dr. Mayer Árpád, orvos Sechshaus, (Szőnyeghy J.); Dr. Neuwirth Nándor, körorvos Abelova, (Szegeváry L.); Nagyajtai Nyiredy Géza, e. tanársegéd Kolosvár, (Bálint S.); Oberrecht Ödön, vasúti hivatalnok Budapest, (Gelbstein K.); Oesterreicher Adolf, tanító Szigetvár, (Schichtancz A.); Papanek Ferencz, s. lelkes Budapest, (Bartoniék G.); Rácz Pál, ügyvéd Budapest, (Tasnádi Gy.); Reffeld Antal Ferencz, bankhivatalnok Budapest, (Neumann Zs.); Rihmer Elek, kir. járásbíró Sásd, (Stein F.); Roháts László, üzletvezető Budapest, (Krcs Gy.); Ruzsitska József, állatorvos Ny.-Zsámbokré, (Turcsányi J.); Sallai Izor, vasúti hivatalnok Szombathely, (Németh F.); Sárközi Miksa, járási főerdész Bethlen, (Flóth F. A.); Dr. Schwartz Aladár, orvos Budapest, (Filárszky N.); Sipos János, közs. jegyző Csernátfalú, (Ács J.); Somlyai Lajos, tanár Pozsony, (Asbóth S.); Sz. Spolarich János, tanár, N.-Szöllős, (Baranyay Gy.); Sternberg Bertalan, végz. keresk. hallg. (Piso C.); Svehla Lajos, igazgató-tanító S.-Tarján, (Krman Guszt.); Szuचेvich Sándor, erdész Élesd, (Gasparik P.); Taag Ede, vasúti hivatalnok Brassó, (Kamarás B.); Tóth János, jegyző Jászfényszaru, (Szele F.); Tulcsik Ferencz, tanító Munkács, (Traxler L.) Ifj. Váncza Mihály, tanárjel. Budapest, (Tangl F.); Waltersdorfer Pál, kereskedő Budapest, (Bódogh F.); Dr. Zehery István, körorvos Rimaszombat, (Krcs Gy.); a kik mindannyian, szám szerint 51-en megválasztottak; velök a tagok létszáma 5297-re emelkedett, kik között 153 alapító és 95 hölgy tag van.

Szakülés 1888. februárius 15-ikén. Pavlicsek Sándor »Az élelmiszerek hamisításáról« tartott előadásában ismertette azokat a módokat, melyekkel a fűszereket, nevezetesen a borsot, a fahéjt hamisítják, és azon anyagokat, a melyekből a borsot, fahéjat, kávét mesterségesen utánozzák és mint törött fűszert meg pörkölt kávét áruba bocsátják. Ezek az anyagok többnyire hasznavehetetlen hulladékok, melyek közt a korpa még tisztességes helyet foglal el, minthogy közönséges gyári szemetet is használnak e célra. Böven foglalkozott a *mattdával*, vagyis azzal az anyaggal, melyet a nagykereskedésekben egyenesen a megfelelő fűszerek hamisítására értéktelen hulladékokból gyártanak, árjegyzékeikben hirdetnek és olcsó pénzen árulnak, hogy a kiskereskedések hamisításra használják. Van bors-matta, fahéj-matta, sáfrány-matta stb. Végül utalt az eszközökre és módokra, melyekkel a hamisítást fel lehet deríteni és a hamisításnak elejét lehetne venni. (Bővebben közöljük) • •

LEVÉLSZEKRÉNY.

KÉRDÉSEK.

(23.) Mi az oka annak, hogy egy szöglet a kalapáccsal könnyen lehet a falba beverni, holott belenyomni alig lehet?

A. P.

(24.) Miféle eljárás követendő az olyan új borral, mely hordó-fűz? hogyan lehetne ezt azt ízt elveszíteni, illetve megszüntetni?

S. L.

(25.) A budapesti nemzeti színház az-előtt házilag állította elő a világító gázt. Melyik esztendőben kezdődött itt a gázvilágítás? Továbbá, Budapest nyilvános (utcai) világítása mely év óta datálódik?

Sz K.

(26.) Mely felfutó növényvel lehetne oly udvar falait bezöldíteni, a mely udvarban majorság van. Ez állatok a vad szőlőt, bármily kis hajtása van is, rögtön lecsípi, tehát olyan felfutóra volna szükség, a melyet a baromfi nem bánt.

J. F.

(27.) Mi az az anyag, mellyel az ékszerészek ékköveket (sőt a köveknél fogva gyűrűket, karpereceket is) oly módon ragasztanak kirakatkjok ablaküvegéhez, hogy azokat onnan a bolt bezárásakor ismét könnyen levehethik?

V. E.

(28.) Hallottam beszélni, hogy a fel-tálat főtt tengeri rák néha-néha az aszta-lon is mozgatja ollóit. Igaz-e ez? V. E.

(29.) Mi lehet annak az oka, hogy a befagyott tó jégtükrének (mely alatt nem folyik a víz) színe helyenként barna, sötét foltokkal fedett és átlátszóbb, mint a jég-tábla többi rendes fehérségű területe, és, hogy e színeloszlás' egyszersmind változó?

V. E.

(30.) Csáczán (Trencsénm.) februáriu-s 5—6-ika közti éjjel emberemlékezet óta nem látott szélvihar uralkodott, mely a hó-pelyheket a havon gömbökké hengergette.

Az uralkodó szél északi volt. A hóvi-har lecsendesedésével, mely körülbelül 6-ikán d. e. 10 órakor volt, az egész táj e mellé-kelt anyaggal volt behintve. Megtudtuk, hogy ezen anyag a kiszuczai (Zsoinától kezdve) ó-besztercsei, turzovkai völgyet, sőt, mint hallatszik Sziléziát is behintette körül-belül 3—4 cm. vastagságra.

A havat egy tálba téve, felolvasztva, s az oldatot elpárologtatva, a mellékelt anyagot kaptuk. Szíveskedjenek e tünemény keletkezésének magyarázatát velünk közölni.

SZENDE IGNÁCZ.

(31.) Sok ideig talány maradt előttem a köznép száján forgó azon megjegyzés, hogy »férgesedik a hó, el fog menni«, míg több ízben, úgy mint épen most is, ma-gam észleltem, hogy a hó, olvadása idején, mértföldnyi területen apró fekete, a bol-hánál kissé hosszabb alakú, de épen úgy ugráló rovarkákkal van annyira ellepve, mikép az összefutott hóvíz felülete feketé-nek tűnik fel tőlök. Érdekes volna tudni, hogy honnan származnak ezek a rovarkák? a talajból, melyet most 60 cm. hó borít nem eredhetnek, tehát a légből kell lecsa-pódnok. Miként magyarázható ezen rovar-káknak téli időben a légkörben való meg-jelenésök?

NYIRI JÁNOS.

(32.) Vajjon a petróleumnak a föld mélyében való képződésére nézve van-e általános elfogadott magyarázat, vagy leg-alább valószínű elmélet? G. J.

(33.) Van-e a Soda bicarbonica mér-sékelt (kis adagokban), de mindennap való használatának káros hatása a szervezetre? Cs. G.

(34.) Miről lehet a lóhere- vagy lu-czernamag közt az arankamagra ismerni? H. Gv.

FELELETEK.

(10.) Régebben azt tartották, hogy a Robinia pseudoacacia fajváltozatai, var. *tortuosa* DC. (csavaros ákác) és a var. *umbraculifera* DC. (korona vagy gömbölyű ákác) nem virít. Ez azonban téves. A tortuosa, ha bizonyos kort (serdült kor) elér, igen gyakran, sőt minden évben is virít. Így van ez a budapesti egyetemi növény-kertben levő tortuosával is, mely most körül-belül 40 éves s majd minden évben virít és megéreli gyömölcset. Az umbraculifera fajváltozat azonban csak nagyon ritkán virít; így közlik ezt Koch, Rümpler, Willkomm s mások. Selmezbányán a 25

éves egyedek még nem virítottak. Budapes-ten a régi löversenytéren levő fák közül 1—2-öt láttak virítani néhány év előtt. Én Ungvárt láttam virító gömbölyű ákácot.

A ritka és késői virágzást megmagya-rázzák a következő körülmények: a fás növények közül általában későbbben virít-na-k a lassan növekedők s a hosszú életűek; sok fás növény fiatalabb korban virít a melegebb mint a hidegebb éghajlat alatt; dús táplálék sok levelet s erősebb ágakat fejleszt, ellenben a táplálékhiányt és a gyökerek fejlődésének korlátozását a korábbi virágzás követi. Ezekről bővebb felvilágo-

sítást ad Emery »A növények élete«* munkájának 367., 380. és 381. lapjain.

Különben a gömbölyű ákácznak ritkán való virágzását még Thoum-nak e kérdésben a nevezett forrásban (Természettudományi Közlöny XIII. évf. 380. l.) közzétett s némi részben valószínű tapasztalata is megokolja, mely szerint az ákác-fajok, de még inkább a fajt változatok egymásba oltva, többé-kevésbé meddőkké válnak. A gömbölyű ákácot illetőleg ez annyival inkább valószínű, mert a var. umbraculifera tulajdonképpen cserje s mint ilyet oltják a közönséges ákác magas törzsébe.

MÁGÓCSY-DIETZ SÁNDOR.

(15.) Mesterséges dobhártyát Toyne e, híres angol fülorvos alkalmazott legelőször oly betegeken, kiknek természetes dobhártyájuk valami fekélyesedés következtében átlukadt. Efféle eszköznek haszna nem egyéb, mint az, hogy a dobüregtet holmi idegen testeknek, pornak, fülzsirnak, a hideg levegőnek behatolásától megóvja; hogy a halló tehetőséget fokozná, az igen ritka eset. Ez eszköznek szükséges voltáról vizsgálat alapján csak fülorvos adhat véleményyt. N. E.

(16.) Egy tagtársunk e szám alatt azt kérdi, hogyan állíthatam, hogy a jég a melegben kiterjed s a hidegben összehúzódik, mikor mindenki tudja, hogy a vízzel telt edény a képződő jég kiterjedése miatt szétröpd.

Kérdező tagtársunk összeválti a képződő jég és a kész jég magaviseletét. Ez a kettő pedig igen különbözik egymástól.

Az igaz, hogy mikor a jég képződik, vagyis mikor a víz jéggé válik, nagyobb teret foglal el, mint a mennyit víz korábban elfoglalt. Meg is van pontosan mérve, hogy mennyivel kell neki nagyobb hely; a fizikusok t. i. azt találták, hogy 1 liter 0°-ú víz, 0°-ú jéggé válva, 109 liter (vagyis kis híján 1 liter és 1 deciliter) teret foglal el, tehát megfagyásakor az eredeti térfogatnak majdnem $\frac{1}{10}$ részével kitágul.

De a rianásról szóló kis cikkben nem a jég képződéséről, hanem a már kész jég magaviseletéről van szó. Arról van ott szó, hogy mi történik akkor, ha a 0°-ú kész jég még jobban lehül, vagy mi történik akkor, ha pl. a minus 10°-ú jég 0°-ra melegszik föl. Erről mondtam én, hogy a jég is, mint a legtöbb szilárd test, a hidegben összehúzódik s a melegben kitágul. Most, minthogy kérdező tagtársunkat érdeklí, megmondom azt is, hogy 1 liter 0°-ú jég,

ha minus 1 C°-ra lehül, csak 0,999846 liter teret foglal el, tehát az eredeti térfogatnak 154 millióodrészével összehúzódik. Ebből következik, hogy az 1 □-kilométernyi jégtáblából, ha 1 C°-kal lehül 102 □-méterrel kisebb, ha pedig 1°-kal felmelegszik, ugyanannyival nagyobb területű jégtábla keletkezik.

Vajjon a Fertőn ismerik-e a rianást, nem tudom; de hogy a német tavakon ismerik, kitűnik a közmondásból: »es ist so kalt, dass die Seen krachen«.

A Fertő körül lakó tagtársainktól igen szívesen vennők, ha megírnák, vajjon a befagyott Fertőn nagy hidegben támadnak-e tátongó repedések? Sz. K.

(18.) A kender teljes hatástalansága a filloxerával szemben ismeretes már 14 év óta, a mióta vele Franciaországban a cognaci kísérleti állomáson kísérleteket tettek. Ezekből a kísérletekből kitűnt, hogy a kender bódító alkatrészei nincsenek a filloxerának semmi ártalmára, és hogy még a koncentrált kenderátató víz sem öli meg a szívós életű rovat. E miatt a szőlő közé vetett kenderrel sem lehet czélt érni, a mint arról a szendrői állami szőlőtelepen Borsodvármegyében már évek előtt kísérleti úton is meggyőződünk. Csak alaptalan feltevésekből vagy téves megfigyelésekből származhatnak tehát afféle furcsa tervek, hogy a filloxera elften való védekezés céljából egy egész járás szőlőit kenderrel bevessék. Hiábavaló költség és fáradság! A szolgabírónak különben nincs is joga ilyesmit elrendelni; azért jó lesz ott a közönséget felvilágosítani, hogy ne hagyja magát jégre vitetni — még hivatalos közegek által sem. H. G.

(20.) A glazuráját veszítette vasedényben bátran lehet húst főzni vagy sütni. Vasbográcsokat minden glazura nélkül is használnak főzésre. Sz. J.

(21.) Az olyan palaczkokat, a melyekben olaj volt, könnyen ki lehet mosni úgy, hogy beléjük itatós papirost teszünk és vízzel erősen rázzuk. A papiros kiszedése után még egy párszor vízzel kimosva és kiszárítva, az ilyen palaczkokat bor vagy egyéb háztartási cikkek eltartására bátran lehet használni. Sz. J.

(21.) Az olajos palaczkokat meleg vízzel és hamúval vagy meleg lúggal mossuk ki; jól összerázzuk, annyiszor ismételvén, míg a palaczkban zsíros foltok mutatkoznak, illetőleg míg a palaczk tisztává nem válik. A lúggal vagy a langyos víz és hamú keverékével a palaczkban lévő olaj szappanná alakul, ez pedig vízben oldható léven, a palaczk többszöri kimosás után teljesen megtisztul. BOTTKA IMRE.

* Megjelent a Természettudományi Társulat Könyvkiadó Vállalatában az 1883. évben.

Creative Commons License Deed

Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0)

Ez a [Legal Code \(Jogi változat, vagyis a teljes licenc\)](#) szövegének közérthető nyelven megfogalmazott kivonata.

[Figyelmeztetés](#)

A következőket teheted a művel:

szabadon másolhatod, terjesztheted, bemutathatod és előadhatod a művet

származékos műveket (feldolgozásokat) hozhatsz létre

kereskedelmi célra is felhasználhatod a művet

Az alábbi feltételekkel:

Nevezd meg! — A szerző vagy a jogosult által meghatározott módon fel kell tüntetned a műhöz kapcsolódó információkat (pl. a szerző nevét vagy álnévét, a Mű címét).

Így add tovább! — Ha megváltoztatod, átalakítod, feldolgozod ezt a művet, az így létrejött alkotást csak a jelenlegivel megegyező licenc alatt terjesztheted.

Az alábbiak figyelembevételével:

Engedélyezés — A szerzői jogok tulajdonosának engedélyével bármelyik fenti feltételtől [eltérhatsz](#).

Közkinccs — Where the work or any of its elements is in the [public domain](#) under applicable law, that status is in no way affected by the license.

Más jogok — A következő jogokat a licenc semmiben nem befolyásolja:

- Your fair dealing or [fair use](#) rights, or other applicable copyright exceptions and limitations;
- A szerző [személyhez fűződő](#) jogai
- Más személyeknek a művet vagy a mű használatát érintő jogai, mint például a [személyiségi jogok](#) vagy az adatvédelmi jogok.

- **Jelzés** — Bármilyen felhasználás vagy terjesztés esetén egyértelműen jelezned kell mások felé ezen mű licencfeltételeit.